

LÄRARINSTRUKTION

Skriv en krönika

Uppgift

Eleverna ska skriva en krönika utifrån temat "det går åt rätt håll" och träna på att diskutera och argumentera.

Uppgiften har sin utgångspunkt i att vi tror att allt blir sämre och att kampen för hållbarhet går åt fel håll. I själva verket är det mycket som blivit bättre och vi har aldrig varit friskare, rikare och mer välutbildade än vi är i dag. Det innebär inte att allt är bra, men vi måste komma ihåg att det finns mycket som går åt rätt håll. Forskning visar att hoppet är viktigt för att skapa handlingskraft och mod. Här nedan kan du läsa mer om vikten av hopp och framtidstro.

Internetresurser:

Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives 2017 (UNESCO).

Se särskilt sidorna 10-11 om nyckelkompetenser för hållbar utveckling:

<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000247444>

Litteratur:

Kramming, Kajsa (2017). *Miljökollaps eller hållbar framtid? [Elektronisk resurs] Hur gymnasieungdomar uttrycker sig om miljöfrågor*. Diss. Uppsala : Uppsala universitet, 2017, Tillgänglig på Internet: <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:uu:diva-317186>

Arbetsgång

1. Inled lektionen med att samtala med klassen om hoppfulla aspekter omkring hållbarhetsfrågan. Reflektera tillsammans varför det är viktigt att se vad som behöver göras, men också vad som har åstadkommit. Förklara också att i den här uppgiften ska fokusera på de positiva aspekterna.
2. Låt eleverna arbeta med uppgift 1 (Trendspaningar kring hållbar konsumtion) för att få inspiration till ämne.
3. Eleverna kanske inte är bekanta med krönikan som textform. Du kan stötta deras arbete genom att i helklass gå igenom krönikan *Barnens framtid* (Plans medlemstidning, 2017:4) av Johan Kuylenstierna och använda texten "Vad är en krönika" som beskriver en krönikas olika delar. Där exemplifieras krönikeformen och dess olika delar utifrån Johan Kuylenstierna krönika *Barnens framtid*.
4. Låt eleverna arbeta enligt instruktionen för att skriva en krönika. (se uppgift 3 i Elevinstruktionen). I denna del behöver du planera för att det finns tid för respons från lärare och/eller klasskamrat.

KRÖNIKA

Vi måste skapa framtidshopp trots stora utmaningar

Jag känner oro för våra barns framtid. Visst har världen blivit bättre under det senaste århundrandet. Färre svälter, fler går i skolan och barnadödligheten minskar. I många länder är utvecklingen inte lika positiv, men ur ett globalt perspektiv har det aldrig funnits så mycket välstånd som i dag.

Så varför denna gnagande oro? 2017 blir ett av de varmaste åren sedan vi började mäta temperaturen. Nyligen publicerade Meteorologiska världsgårdsorganisationen (WMO) en rapport om effekter från klimatförändringen; värre värmeböljor, kraftigare orkaner, stigande havsnivåer och minskande havsisar. Effekter och skador på samhällen ökar. 2016 tvingades 23,5 miljoner människor på flykt till följd av väderrelaterade händelser. För många handlar det om en tillfällig flykt, men effekterna blir långvariga eftersom hus, infrastruktur, elektricitet, vattenförsörjning och sjukhus ofta slås ut.

En storm som drabbar Bangladesh eller Florida får helt olika konsekvenser. Extremväder och klimatförändringar är faktorer bland många som påverkar samhällen. Ett faktum är dock säkert. Fattiga människor drabbas hårdast, oavsett om de lever i extrem fattigdom i södra Asien eller Afrika, eller i rika länder som USA eller Europa. Och barn drabbas allra värst. De har minst möjlighet att påverka sin livssituation, är mest utsatta i samband med flykt och deras framtid kan slås i spillror när de går miste om möjligheten att gå i skolan eller förlorar sina föräldrar.

Klimatförändringar påverkar barn i hela världen. Även i Sverige drabbas barn och ungdomar. Klimatfrågan lyfts ofta fram som en stark orosfaktor inför framtiden. Oro som skapas av känslan av att inte ha kontroll, att inte kunna agera och vara utlämnad åt beslutsfattare som inte alltid verkar ta frågan på allvar.

Så, ja, jag är orolig när jag läser att koldioxidhalten i atmosfären under 2016 ökade snabbare än någonsin, trots att utsläppen börjar plana ut. Räcker våra åtgärder och går det tillräckligt snabbt? Vad ska jag säga till mina barn?

Vi får absolut inte bli passiva. Vi kan återskapa framtidstro genom att:

- investera i våra samhällen för att öka motståndskraften mot klimatförändringar,
- satsa på ungas utbildning för att ge dem verktyg att hantera förändringar,
- lyfta fram det positiva som sker i form av ökat engagemang, teknikutveckling och förbättrat samarbete.

FOTO: SEI/THORLEIF ROBERTSSON

För jag tror på optimismen som en stark drivkraft till förändring. Jag anser att möjligheten att få känna optimism inför framtiden är varje barns grundläggande rättighet. Vi som har makten att göra något i dag, har ett stort ansvar att agera och visa vägen framåt.

Johan L. Kuylenstierna, vd för Stockholm Environment Institute och hedersdoktor vid Stockholms universitet

Källa: Plans medlemstidning, 2017:4

Vad är en krönika?

En krönika är en kortare tidningstext där en krönikör för fram tankar, idéer eller åsikter i ett aktuellt ämne. De är ofta fria till formen och kan behandla allt från sport till politik. Många krönikor sprids också i sociala medier.

De som skriver krönikor är ofta journalister men många gånger bjuds forskare, författare och samhällsdebattörer in för att skriva. I en krönika kan krönikören skriva personligt och driva ett resonemang för att skapa debatt.

Hur en krönika brukar se ut

Krönikor kan se olika ut, men de har alltid en rubrik och en brödtext. I texten nedan exemplifieras krönikeformen och dess olika delar utifrån Johan Kuylenstierna krönika Barnens framtid (2017, nummer 4 av Plans medlemstidning).

Rubrik

Rubriken på en krönika ska locka in läsaren i texten, det vill säga den ska väcka uppmärksamhet. Om texten är argumenterande kan det viktigaste budskapet, själva åsikten finnas med i rubriken. Den kan också vara poetisk, komisk, resonerande eller personlig. I Johan Kuylenstiernas fall försöker han sammanfatta sitt viktigaste budskap i rubriken:

Vi måste skapa framtidshopp trots stora utmaningar

Brödtext

I en krönika bör författaren direkt leda in läsaren på vad ämnet handlar om. Det kan vara en bakgrund eller en inledande fråga. Johan Kuylenstierna väljer att beskriva vad oron handlar om, det vill säga klimatproblemen:

Jag känner oro för våra barns framtid. Visst har världen blivit bättre under det senaste århundrandet. Färre svälter, fler går i skolan och barnadödligheten minskar. I många länder är utvecklingen inte lika positiv, men ur ett globalt perspektiv har det aldrig funnits så mycket välstånd som i dag. Så varför denna gnagande oro? 2017 blir ett av de varmaste åren sedan vi började mäta temperaturen.

Krönikor är subjektiva, det vill säga de innehåller åsikter. Därför bör krönikören argumentera för vad han eller hon tycker och kan då använda sig av fakta:

Ett faktum är dock säkert. Fattiga människor drabbas hårdast, oavsett om de lever i extrem fattigdom i södra Asien eller Afrika, eller i rika länder som USA eller Europa. Och barn drabbas allra värst. De har minst möjlighet att påverka sin livssituation, är mest utsatta i samband med flykt och deras framtid kan slås i spillror när de går miste om möjligheten att gå i skolan eller förlorar sina föräldrar. Klimatförändringar påverkar barn i hela världen. Även i Sverige drabbas barn och ungdomar.

En krönikör är ofta personlig:

Så, ja, jag är orolig när jag läser att koldioxidhalten i atmosfären under 2016 ökade snabbare än någonsin, trots att utsläppen börjar plana ut. Räcker våra åtgärder och går det tillräckligt snabbt? Vad ska jag säga till mina barn?

Men krönikan är inte bara en personlig angelägenhet, den skrivs för mottagaren. En krönikör kan välja att gå från det personliga till det allmänna. I direkt anslutning till citatet ovan skriver Johan Kuylenstierna:

Vi får absolut inte bli passiva. Vi kan återskapa framtidstro genom att:

- *investera i våra samhällen för att öka motståndskraften mot klimatförändringar,*
- *satsa på ungas utbildning för att ge dem verktyg att hantera förändringar,*
- *lyfta fram det positiva som sker i form av ökat engagemang, teknikutveckling och förbättrat samarbete. För jag tror på optimismen som en stark drivkraft till förändring.*

En krönika kan avslutas på många olika sätt. Det kan vara en slutsats, en reflektion eller en uppmaning. Johan Kuylenstierna väljer en slutsats som också anknyter till textens början:

Jag anser att möjligheten att få känna optimism inför framtiden är varje barns grundläggande rättighet. Vi som har makten att göra något i dag, har ett stort ansvar att agera och visa vägen framåt.

Språk och referenser

Språket i en krönika är ofta ledigt, det vill säga inte onödigt krångligt. Varje krönikör har en unik stil som han eller hon försöker få fram i sin text. Men begreppen är viktiga och bör vara knutna till det som beskrivs. Skriver krönikören om politik är begreppen politiska, om den skriver om sport kommer de från sportvärlden. Det är krönikörens sätt att fånga ämnet.

Det är också vanligt att referera i texter. Även om krönikor är subjektiva är de inte påhittade utan bygger på något. Att referera hjälper läsaren att koppla samman krönikan med en händelse, en text eller nyhet. Ofta refererar man i texten så att läsaren vet var man hämtat informationen. Så här skriver Johan Kuylenstierna i sin text:

Nyligen publicerade Meteorologiska världsorganisationen (WMO) en rapport om effekter från klimatförändringen; värre värmeböljor, kraftigare orkaner, stigande havsnivåer och minskande havsisar. Effekter och skador på samhällen ökar. 2016 tvingades 23,5 miljoner människor på flykt till följd av väderrelaterade händelser. För många handlar det om en tillfällig flykt, men effekterna blir långvariga eftersom hus, infrastruktur, elektricitet, vattenförsörjning och sjukhus ofta slås ut.

Koppling till Gy 11

Centralt innehåll i Samhällskunskap på gymnasiet.

Samhällskunskap 1a1

- Konsumenträtt samt konsumtion i förhållande till behov och resurser. Hur privatekonomin påverkas av samhällsekonomiska förändringar.
- Källkritik. Metoder för att söka, kritiskt granska, värdera och bearbeta information från källor i digital och annan form.

Samhällskunskap 1b

- Samhällsekonomi, till exempel ekonomiska strukturer och flöden i Sverige och internationellt. Försörjning, tillväxt och företagande, resursanvändning och resursfördelning utifrån olika förutsättningar.
- Konsumenträtt samt konsumtion i förhållande till behov och resurser. Hur privatekonomin påverkas av samhällsekonomiska förändringar.
- Källkritik. Metoder för att söka, kritiskt granska, värdera och bearbeta information från källor i digital och annan form.
- Samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder i samband med undersökningar av samhällsfrågor och samhällsförhållanden. Exempel på metoder för att samla in information är intervju, enkät och observation. Exempel på metoder för att bearbeta information är statistiska metoder, samhällsvetenskaplig textanalys, argumentationsanalys.
- Presentation i olika former, till exempel debatter, debattinlägg och rapporter.

Kunskapskrav i Samhällskunskap 1a1 och 1b

Mål	E	C	A
<p>Kunskaper om hur ekonomiska och miljömässiga förhållanden påverkar och påverkas av individer, grupper och samhällsstrukturer.</p> <p>Förmåga att analysera samhällsfrågor med hjälp av samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder.</p>	<p>Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifiera någon orsak och konsekvens. I analysen använder eleven med viss säkerhet samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder. Eleven diskuterar översiktligt orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna.</p>	<p>Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifiera några orsaker och konsekvenser. I analysen använder eleven med viss säkerhet samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder samt värderar dem med enkla omdömen. Eleven diskuterar utförligt orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna.</p>	<p>Eleven kan analysera samhällsfrågor och identifierar flera orsaker och konsekvenser. I analysen använder eleven med säkerhet samhällsvetenskapliga begrepp, teorier, modeller och metoder samt värderar dem med nyanserade omdömen. Eleven diskuterar utförligt och nyanserat orsakerna och konsekvenserna samt möjliga lösningar på samhällsfrågorna.</p>
<p>Förmåga att söka, kritiskt granska och tolka information från olika källor samt värdera källornas relevans och trovärdighet.</p>	<p>I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med viss säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor, redovisa sina källor samt göra enkla reflektioner om deras relevans och trovärdighet.</p>	<p>I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med viss säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor, redovisa sina källor samt göra välgrundade reflektioner om deras relevans och trovärdighet utifrån syftet.</p>	<p>I arbetet med samhällsfrågor kan eleven med säkerhet söka, granska och tolka information från olika källor, redovisa sina källor samt göra välgrundade och nyanserade reflektioner om deras relevans och trovärdighet utifrån syftet.</p>
<p>Förmåga att uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer.</p>	<p>Eleven kan, med viss säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer.</p>	<p>Eleven kan, med viss säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna.</p>	<p>Eleven kan, med säkerhet och på ett strukturerat sätt, uttrycka sina kunskaper i samhällskunskap i olika presentationsformer samt formulera sig självständigt i förhållande till källorna.</p>